

**Комунальний вищий навчальний заклад
Київської обласної ради
"Чорнобильський медичний коледж"**

Циклова комісія природничо-наукових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заст. директора
з навчальної роботи
_____ Т.М. Малоченко
"___" _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи екології та профілактичної медицини

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ   **22 Охорона здоров'я**

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ   **223 Медсестринство**

ВІДДІЛЕННЯ   **Лікувальна справа**

Робоча програма Основи екології та профілактичної медицини
для студентів за спеціальністю 223 Медсестринство,
спеціалізація Лікувальна справа
2011 року

Квітковський Сергій Володимирович, викладач вищої категорії

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма схвалена на засіданні циклової комісії природничо-наукових дисциплін

Протокол № _____ від " ____ " _____ 201__ року

Голова комісії природничо-наукових дисциплін

_____ (Толкачов О.М.)

Перезатверджено:

20__ рік _____
20__ рік _____
20__ рік _____
20__ рік _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – <u>національний – 2,5,</u> <u>ECTS – 3,75</u>	Галузь знань <u>22 Охорона здоров'я</u> Напрямок підготовки <u>6. 120101 Сестринська справа</u>	Нормативна
Модулів –	Спеціалізація (професійне спрямування): <u>лікувальна справа</u>	Рік підготовки:
Змістових модулів –		-й
Загальна кількість годин - 81		Семестр
		-й
		Лекції:
		20 год.
		Практичні:
	28 год.	
	Самостійна робота:	
	33 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -	Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст	Вид контролю: Диф. залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Державна політика України у сфері охорони здоров'я спрямовується на підвищення рівня здоров'я, поліпшення якості життя й передбачає реорганізацію системи охорони здоров'я, згідно якої основна частина медичних послуг населенню повинна надаватися на первинному рівні, з широким впровадженням профілактичних технологій.

У зв'язку з цим процес підготовки майбутнього фахівця за спеціальністю 5.12010101 "Лікувальна справа" передбачає вивчення умов і способів збереження здоров'я, запобігання захворюванням та преморбідним станам, розуміння ролі соціального та природного середовища в житті здорової та хворої людини.

Важлива роль у цьому належить екології та профілактичній медицині. Головним призначенням предмета є забезпечення студентів знаннями щодо впливу природних і соціальних умов життя на здоров'я людини, сучасних проблем екології; розуміння зв'язку між можливим негативним впливом навколишнього середовища та виникненням захворювань, заходами, за допомогою яких досягається оптимізація середовища, що оточує людину.

Навчальну програму з дисципліни "Основи екології та профілактичної медицини" складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 "Лікувальна справа" відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОГШ, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Програмою передбачено визначення основних екологічних понять, процесів взаємодії людини з навколишнім середовищем, складних проблем охорони навколишнього середовища та здоров'я населення, закономірностей розвитку екозалежних захворювань, методів прогнозування захворювань, оздоровчо-реабілітаційних заходів щодо здоров'я населення на екологічно небезпечних територіях, завдань санітарної служби в забезпеченні екологічної безпеки населення.

Обсяги вивчення предмета повинні забезпечити вимоги освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності "Лікувальна справа", а саме: свідомо, з розумінням справи ставитися до виконання своїх службових обов'язків щодо забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов у лікувально-профілактичних закладах, дитячих установах, гуртожитках, житлі пацієнтів тощо. Здійснювати серед різних верств населення на дільниці заходи, спрямовані на зміцнення здоров'я, підвищення працездатності, профілактику захворюваності, продовження активної життєдіяльності людини.

На вивчення дисципліни "Основи екології та профілактичної медицини" передбачено 81 год: 20 — лекції, 28 — практичні заняття, 33 год — самостійна робота студентів. Предмет вивчається згідно примірного навчального плану 2011 р.

Навчальний матеріал на лекціях потрібно подавати з використанням сучасних дидактичних засобів, що прискорюють сприйняття й засвоєння інформації, сприяють формуванню гігієнічного мислення. Слід ознайомлювати студентів із

фактами, які характеризують сучасний стан навколишнього середовища, ілюструвати його прикладами з практики та фахової літератури.

Під час викладання потрібно вводити елементи профілізації, використовуючи місцевий матеріал.

На практичних заняттях, основною метою яких є формування професійних навичок та вмінь, значну увагу слід приділяти активній самостійній роботі студентів, широко використовувати ситуаційні задачі професійного спрямування, в яких поєднувати матеріал із різних тем гігієни. Практичні заняття проводяться в аудиторіях навчального закладу та у відповідних лікувально-профілактичних установах. Викладач повинен забезпечити кожне практичне заняття необхідним дидактичним матеріалом — комплектом вправ, професійних задач, проблемних ситуацій, а також планувально-звітною документацією ЛПЗ, методичною літературою, інструкціями.

Контроль кінцевого рівня знань студентів з предмета проводиться у формі семестрового диференційованого заліку.

Зміст тем, винесених для самостійної позааудиторної роботи студентів, має рекомендаційний характер і може бути змінений цикловими комісіями навчальних закладів. Предметна (циклова) комісія має право вносити зміни до навчальної програми (15 %) залежно від організаційних і технічних можливостей, напрямів наукових досліджень, екологічних особливостей регіону, але відповідно до вимог кінцевих цілей ОКХ і ОПП за фахом підготовки та навчальним планом.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- елементи санітарного законодавства України, на базі яких здійснюється професійна діяльність фельдшера;
  - екологічну ситуацію в Україні, на території проживання й обслуговування та проблеми здоров'я населення, основні поняття медичної екології, її значення для профілактичної й клінічної медицини;
  - трактування основних понять про біосферу, про чинники навколишнього середовища (фізичні, хімічні, біологічні, психологічні);
  - вплив соціальних та природних чинників на здоров'я людини й сучасні проблеми екології, у тому числі екології людини та соціоекології;
  - розуміти зв'язок між можливим негативним впливом навколишнього середовища та виникненням захворювань;
  - основні гігієнічні вимоги та заходи, за допомогою яких досягається оптимізація середовища, що оточує людину;
- основні напрями профілактики захворювань, пов'язаних із негативним впливом чинників навколишнього середовища на здоров'я людини; заходи щодо профілактики внутрішньолікарняних інфекцій, СНІДу; основи особистої гігієни; гігієну праці медичних працівників.

Студенти повинні вміти:

- аналізувати стан навколишнього середовища та вплив чинників на здоров'я різних груп населення;
- інтерпретувати принципи гігієнічного нормування, методи та засоби гігієнічних досліджень, їх використання в проведенні запобіжного і поточного санітарного

нагляду в різних галузях народного господарства, лікувально-профілактичних та оздоровчих закладах; володіти методами гігієнічного оцінювання впливу чинників мікроклімату, освітлення, вентиляції, опалення житлових та громадських приміщень;

використовувати сучасні еколого-гігієнічні критерії під час розроблення і впровадження заходів забезпечення екологічної безпеки населення та первинної профілактики екозалежних захворювань; планувати профілактичні заходи щодо запобігання виникненню захворювань інфекційного та неінфекційного походження з аліментарним механізмом передачі, харчових отруєнь тощо; здійснювати профілактичні заходи щодо негативного впливу шкідливих і небезпечних чинників виробничого середовища на організм працюючих;

контролювати заходи щодо організації навчального та виховного процесу в дошкільних та загальноосвітніх закладах;

проводити санітарно-просвітню роботу серед населення з питань профілактичної медицини, гігієнічного навчання, здорового способу життя.

Студенти мають бути поінформовані про:

— профілактику громадську та особисту, первинну, вторинну і третинну, визначальні пріоритети в галузі профілактичної медицини; основи санітарного законодавства, його найважливіші моменти та значення для реалізації профілактичних заходів; вчення В.І. Вернадського про ноосферу; використання клімату з лікувально-оздоровчою метою; гігієнічні та соціально-гігієнічні проблеми сучасного села; вміст мікроелементів у воді та їх роль у життєдіяльності людини; сучасні методи знешкодження та утилізації промислових і радіоактивних відходів, вимоги до місць та видів поховання померлих; науково-технічний прогрес і його вплив на якість продуктів харчування; генетично-модифіковані продукти та соціально-гігієнічні проблеми, пов'язані з їх використанням;

— особливості планування боксів, напівбоксів в інфекційних, дитячих відділеннях лікарні;

- методи оцінювання фізичного розвитку дітей і підлітків

3. Програма навчальної дисципліни

		Зміст	
1	Лекція	<p><i>Вступ. Перспективи розвитку профілактичного напрямку медицини</i></p> <p><i>Поняття про профілактику, мета, завдання профілактичного напрямку медицини, зв'язок із гігієною та іншими науками. Об'єкти вивчення профілактичного напрямку медицини.</i></p> <p><i>Єдність організму та навколишнього природного середовища — основа профілактичної медицини. Поняття про екологію, у тому числі екологію людини та соціоекологію.</i></p> <p><i>Визначення понять — захворювання, хвороба, здоров'я. Фактори ризику та їхній вплив на здоров'я людини. Гігієна як наука, завдання гігієни. Основні галузі профілактичної медицини.</i></p> <p><i>Значення знань гігієни для формування професійного мислення медичних працівників. Поняття про гігієнічний норматив, його різновиди, об'єкти, що підлягають нормуванню, значення в проведенні профілактичних заходів. Закони гігієни як основа вчення про єдність і взаємодію людського організму та довкілля. Санітарія. Санітарний нагляд. Роль фельдшера в проведенні санітарно-гігієнічних заходів в умовах ФАП, здоров'я пункту, у лікувально-профілактичних закладах</i></p>	2
	<u>Самостійна робота</u>	<p><u><i>Вступ. Перспективи розвитку профілактичного напрямку медицини</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Загальна характеристика антропогенного впливу на навколишнє середовище.</i> <i>2. Сучасний стан навколишнього середовища, дія денатурованого природного середовища на органи людини, здоров'я населення в цілому та на інші складові біосфери.</i> <i>3. Законодавчі акти про охорону навколишнього середовища.</i> <i>4. Основні етапи в історії розвитку гігієни. Внесок українських учених у розвиток гігієнічної науки і санітарної практики.</i> <i>5. Значення гігієни в діяльності середніх медичних працівників.</i> 	2
2	Лекція	<p>Навколишнє середовище та здоров'я. Чинники ризику виникнення захворювань</p> <p>Поняття про навколишнє середовище, його структура: природне незмінне, змінне (забруднене) антропогенне, штучне. Внутрішнє середовище людини (гомеостаз) і його взаємодія з навколишнім середовищем. Роль забрудненого навколишнього середовища у формуванні захворювань населення.</p> <p>Повітряне середовище, гігієнічне значення. Фізичні</p>	

		<p>чинники атмосферного повітря (температура, вологість, рух, атмосферний тиск), його гігієнічне значення. Вплив мікрокліматичних показників на процеси теплового обміну організму людини. Методи й показники оцінювання комплексної дії мікроклімату на організм людини. Атмосферний тиск і його вплив на організм людини. Методика визначення температури повітря, швидкості його руху, відносної вологості, атмосферного тиску.</p> <p><u>Навколишнє середовище та здоров'я. Чинники ризику виникнення захворювань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гігієнічне значення сонячної радіації, оздоровчий вплив на організм людини. 2. Поняття про погоду, клімат, мікроклімат, акліматизацію. Медичні аспекти акліматизації. 3. Метеотропні реакції та хвороби, їх профілактика. 4. Хімічний склад атмосферного повітря, гігієнічне значення окремих його складових. Забруднення атмосферного повітря: характеристика джерел забруднення атмосфери природного та антропогенного походження, основні забруднювачі. 5. Наслідки забруднення атмосфери, вплив на здоров'я та санітарні умови проживання населення. 6. Заходи щодо санітарної охорони атмосферного повітря. 	4
3	<p><i>Самостійна робота</i></p> <p><i>Лекція</i></p>	<p>Гігієна ґрунту та очищення населених пунктів</p> <p>Ґрунт як складова частина літосфери, значення в природі та житті людини.</p> <p>Санітарно-гігієнічне та епідеміологічне значення ґрунту. Геохімічні ендемії. Принципи гігієнічного нормування біологічних, хімічних та фізичних екологічних чинників. Особливості нормування якості ґрунту. Критерії шкідливості та види небезпечного екологічного впливу. Гігієнічна характеристика покидьків, поняття про процеси самоочищення, які відбуваються в ґрунті. Загальні принципи організації систем очищення населених пунктів (вивізна, сплавна). Гігієнічні вимоги до влаштування та санітарного утримання вбиралень надвірного типу та люфтклозетів. Гігієнічні вимоги до збирання й вивезення твердих покидьків. Методи знезараження та утилізації нечистот і побутового сміття.</p> <p>Стічні води. Гігієнічна характеристика. Поняття про способи очистки і знезараження стічних вод. Мала каналізація (сільські лікарні, санаторії, бази відпочинку, дитячі літні оздоровчі заклади тощо).</p>	2
4	<p><i>Самостійна робота</i></p> <p><i>Лекція</i></p>	<p><u>Гігієна ґрунту та очищення населених пунктів</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наслідки нераціонального використання ґрунту. 2. Забруднення ґрунту екзогенними хімічними та радіоактивними речовинами, мікро-організмами. Шляхи міграції забруднень з ґрунту до організму людини. 3. Санітарна охорона ґрунту. <p>Гігієна води та водопостачання населених пунктів</p> <p>Санітарно-гігієнічне та епідеміологічне значення води.</p>	2

		<p>Гігієнічні вимоги щодо якості води господарсько-побутового водопостачання: безпечність в епідеміологічному відношенні, нешкідливість за хімічним складом, задовільні органолептичні властивості.</p> <p>Принципи гігієнічного нормування біологічних, хімічних та фізичних екологічних чинників. Особливості нормування якості води. Критерії шкідливості та види небезпечного екологічного впливу.</p> <p>Гігієнічна характеристика джерел водопостачання. Методи очищення і знезаражування води. Системи водопостачання. Місцеве водопостачання, гігієнічні вимоги щодо впорядкування та експлуатації криниць. Централізоване водопостачання, значення в профілактиці захворювань населення.</p> <p><u>Гігієна води та водопостачання населених пунктів</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Водні епідемії. 2. Зв'язок хімічного складу води з виникненням ендемічних захворювань (флюороз, карієс, водно-нітратна метгемоглобінемія тощо). 3. Основні принципи (схема) опорядкування водогону з підземних та поверхневих джерел водопостачання. 4. Особливості водопостачання окремих приміщень у разі відсутності водогону (сільські школи, лікарні, літні оздоровчі табори тощо). 5. Заходи щодо охорони водних ресурсів. Нагляд за водопостачанням (в умовах ФАПу, здоров'я пункту). <p><u>Гігієна житла</u></p> <p>Гігієнічне значення житла. Вплив житлових умов на здоров'я та побут населення. Гігієнічні вимоги до житла: розмірів (норми площі, висоти, глибини, кубатури), планування. Значення та гігієнічні вимоги до природного та штучного освітлення. Природна та штучна вентиляція. Мікроклімат житла. Опалення приміщень (місцеве, центральне), порівняльна гігієнічна характеристика видів центрального опалення: водяного, парового, повітряного. Поняття про кондиціонування повітря.</p> <p><u>Гігієна житла</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повітряне середовище в громадських та житлових приміщеннях, можливі зміни його фізичних та хімічних властивостей, вплив на організм людини. 2. Причини вогкості в житлі, заходи щодо боротьби з нею. 3. Гігієнічні вимоги до упорядження та експлуатації гуртожитків, сільських будівель і польових станів. <p><u>Гігієна харчування</u></p> <p>Визначення понять: раціональне, дієтичне, лікувально-профілактичне харчування. Основні принципи раціонального харчування. Енергетична цінність харчування. Поняття про фізіологічні норми харчування, збалансованість харчового раціону. Режим харчування.</p> <p>Особливості нормування продуктів харчування. Критерії шкідливості та види небезпечного екологічного впливу.</p> <p>Харчові отруєння, їх класифікація. Харчові отруєння мікробної етіології: 1) бактерійні токсикоінфекції та токсикози; 2) мікотоксикози. Шляхи інфікування харчових</p>	<p>2</p> <p>4</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>2</p>
5	<p><u>Самостійна робота</u></p> <p><i>Лекція</i></p>		
6	<p><u>Самостійна робота</u></p> <p><i>Лекція</i></p>		

	<p style="text-align: center;"><u>Самостійна робота</u></p>	<p>продуктів, заходи профілактики. Харчові отруєння немікробної етіології: 1) продуктами, отруйними за своєю природою (рослини, гриби, отруйна риба тощо); 2) продуктами рослинного й тваринного походження, які набули токсичних властивостей за певних умов; 3) домішками до харчових продуктів. Заходи профілактики. Роль фельдшера в запобіганні виникненню харчових отруень (у дитячому закладі, на дільниці).</p> <p><u>Гігієна харчування</u></p> <p>1. Харчування як один із головних чинників, що впливають на здоров'я людини; захворювання, пов'язані з недоліками харчування.</p> <p>2. Значення для організму людини харчових речовин: білків, жирів, вуглеводів, мінеральних речовин, вітамінів.</p> <p>3. Вітамінна забезпеченість організму (поняття про гіповітамінози, авітамінози, гіпервітамінози).</p> <p>4. Макро- та мікроелементози, умови їх виникнення</p> <p>5. Гігієнічна характеристика окремих харчових продуктів (м'яса, риби, молока, злаків та продуктів їх переробки, овочів, фруктів) — склад, епідеміологічне значення. Органолептичні ознаки псування харчових продуктів.</p> <p>6. Особливості гігієни працівників громадського харчування, контроль за їх здоров'ям.</p> <p><u>Гігієна харчування</u></p> <p>Гігієнічна характеристика методів консервування харчових продуктів. Гігієнічне оцінювання й санітарна експертиза харчових продуктів. Методика взяття проб продуктів для лабораторного дослідження.</p> <p>Громадське харчування. Гігієнічні вимоги до планування, обладнання та санітарного утримання виробничих і торговельних приміщень їдальні.</p> <p>Миття і знезаражування столового й кухонного посуду. Гігієнічні вимоги до зберігання продуктів, первинної та термічної обробки, реалізації готових страв. Роль фельдшера в здійсненні санітарного нагляду за харчовими об'єктами.</p> <p><u>Здоровий спосіб життя. Особиста гігієна</u></p> <p>1. Гігієнічні основи здорового способу життя. Організація пропаганди здорового способу життя, методи та засоби санітарно-освітньої роботи.</p> <p>2. Загартування і фізична культура — елементи особистої гігієни.</p> <p>3. Особиста гігієна: предмет вивчення, роль у профілактиці інфекційних та неінфекційних захворювань. Значення особистої гігієни для фельдшера.</p> <p>4. Догляд за шкірою, волоссям, нігтями, ротовою порожниною.</p> <p>5. Гігієнічні вимоги до взуття. Профілактика намуляння та пітливості ніг.</p> <p>6. Гігієна одягу: основні гігієнічні вимоги до тканин, гігієнічна характеристика окремих видів тканин. Вимоги до окремих видів одягу, їх призначення.</p> <p><u>Гігієна праці</u></p> <p>Завдання гігієни праці. Працездатність, крива</p>	<p style="text-align: center;">4</p> <p style="text-align: center;">3</p> <p style="text-align: center;">3</p>
7	Лекція		
	<p style="text-align: center;"><u>Самостійна робота</u></p>		

8	<p><i>Лекція</i></p> <p><u>Самостійна робота</u></p>	<p>працездатності.</p> <p>Поняття про професійні шкідливості та професійні захворювання. Промисловий шум, вплив на організм працюючого, профілактика шумової хвороби. Вібрація, її види, профілактика вібраційної хвороби. Виробничий пил, пилові захворювання, їх профілактика. Вимушене положення тіла як професійна шкідливість, заходи щодо її усунення.</p> <p>Виробничий мікроклімат. Гігієна праці під час використання джерел іонізуючого випромінювання, комп'ютерної техніки. Промислові отрути та отруєння, заходи профілактики. Промисловий травматизм (види травм, профілактика). Гігієна сільськогосподарської праці (несприятливі метеорологічні умови, пил, шум, вібрації, пестициди, професійні інфекції). Гігієна праці працюючих підлітків та жінок.</p> <p><u>Гігієна праці</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види праці (розумова, фізична). 2. Втома, перевтома Заходи профілактики передчасної втоми, перевтоми. 3. Значення режиму праці та відпочинку. 4. Гігієнічні вимоги щодо обладнання та утримання промислових підприємств <p><u>Гігієна дітей та підлітків</u></p> <p>Гігієнічні основи режиму для навчальних закладів, режим дня школяра. Допустиме навчальне навантаження школяра в різні вікові періоди.</p>	2
9	<p><i>Лекція</i></p> <p><u>Самостійна робота</u></p>	<p>Гігієнічні вимоги щодо обладнання, санітарного утримання класних приміщень, спортивних залів, майстерень (норми площі, кубатури, внутрішнє оздоблення, природне та штучне освітлення, вентиляція, мікроклімат), щодо використання комп'ютерної техніки в навчальному процесі. Гігієнічні вимоги до шкільних меблів. Роль фельдшера в проведенні профілактичної роботи в школі.</p> <p>Санітарно-гігієнічні вимоги до дитячих дошкільних закладів.</p> <p><u>Гігієна дітей та підлітків</u></p> <p>Гігієнічні вимоги щодо упорядкування та обладнання літніх оздоровчих таборів, утримання дітей у них. Роль фельдшера в проведенні профілактичної роботи в дитячих дошкільних закладах та літніх оздоровчих таборах.</p> <p><u>Гігієна лікувально-профілактичних закладів</u></p> <p>Ознайомлення з гігієнічними вимогами до лікарняної ділянки, принципами планування території лікарні. Гігієнічні принципи планування будинку лікарні, лікарняних відділень. Гігієнічні вимоги до палатної секції, лікарняної палати. Санітарно-гігієнічні вимоги до облаштування та утримання ФАПів, здоровпунктів.</p>	4
10	<p><i>Лекція</i></p>	<p>Санітарно-гігієнічний режим лікувальних установ: щоденне прибирання палат, коридорів, генеральне прибирання, миття посуду, підтримання чистоти повітря, використання дезінфекційних засобів. Заходи, спрямовані на усунення шуму.</p> <p>Особливості збирання, видалення та знешкодження</p>	3
			2

	<p><u>Самостійна робота</u></p>	<p>специфічних лікарняних відходів.</p> <p><u>Гігієна лікувально-профілактичних закладів</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості планування та експлуатації приймального, хірургічного, інфекційного, акушерського відділень. 2. Гігієна праці медичного персоналу. 3. Особиста гігієна медичних працівників. 4. Гігієнічні вимоги до організації харчування хворих. Вітамінізація страв. 	
1	<p><i>Лабораторні і практичні заняття</i></p>	<p><u>ЛАБОРАТОРНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ</u></p> <p>Навколишнє середовище та здоров'я. Чинники ризику виникнення захворювань</p> <p>Визначення температури повітря. Визначення відносної вологості повітря за допомогою аспіраційного психрометра. Визначення швидкості руху повітря за допомогою анемометра. Гігієнічна оцінка комплексного впливу чинників мікроклімату.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — вміти визначати і надавати гігієнічну оцінку температури повітря; — вміти визначати і давати гігієнічну оцінку відносної вологості повітря; — вміти визначати і давати гігієнічну оцінку швидкості руху повітря; — вміти давати гігієнічну оцінку комплексній дії чинників мікроклімату на процес теплового обміну організму людини. 	4
2	<p><i>Лабораторні і практичні заняття</i></p>	<p>Гігієна ґрунту та очищення населених пунктів</p> <p>Методика гігієнічного оцінювання ґрунту за даними санітарних обстежень. Методи відбору проб ґрунту для дослідження. Визначення фізичних властивостей ґрунту (водопроникність, водомісткість, капілярність, повітропроникність тощо). Оцінювання санітарного стану ґрунту за комплексом показників. Санітарне число. Планування профілактичних заходів щодо санітарної охорони ґрунту. Проведення санітарно-просвітньої роботи з метою профілактики захворювань, пов'язаних із забрудненням ґрунту.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — вміти відібрати проби ґрунту з досліджуваної ділянки; — вміти провести гігієнічне оцінювання ґрунту за даними санітарного обстеження ділянки та результатами лабораторного аналізу проб; — вміти скласти план проведення профілактичних заходів щодо санітарної охорони ґрунту з метою профілактики захворювань; — вміти розробити заходи щодо збирання, видалення та знешкодження відходів із лікувально-профілактичних установ; — вміти провести санітарно-просвітню роботу щодо 	2

3	<i>Лабораторні і практичні заняття</i>	<p>профілактики захворювань, пов'язаних із забрудненням ґрунту.</p> <p>Гігієна води та водопостачання населених пунктів Взяття проб води з мережі водогону, колодязя, складання супровідного документа. Визначення органолептичних властивостей питної води. Гігієнічна оцінка якості питної води (попередня) за органолептичними властивостями. Санітарне обстеження криниці. Дезинфекція колодязів і води в них. Знезаражування води в польових умовах. Практичні навички: — вміти відбирати проби води та скласти супровідний документ; — вміти визначати органолептичні властивості води; — вміти давати гігієнічну оцінку якості питної води; — вміти провести санітарне обстеження криниці; — вміти здійснювати дезинфекцію колодязів та води в них.</p>	2
4	<i>Лабораторні і практичні заняття</i>	<p>Гігієна води та водопостачання населених пунктів Взяття проб води з мережі водогону, колодязя, складання супровідного документа. Визначення органолептичних властивостей питної води. Гігієнічна оцінка якості питної води (попередня) за органолептичними властивостями. Санітарне обстеження криниці. Дезинфекція колодязів і води в них. Знезаражування води в польових умовах. Практичні навички: — вміти відбирати проби води та скласти супровідний документ; — вміти визначати органолептичні властивості води; — вміти давати гігієнічну оцінку якості питної води; — вміти провести санітарне обстеження криниці; — вміти здійснювати дезинфекцію колодязів та води в них.</p>	2
5	<i>Лабораторні і практичні заняття</i>	<p>Гігієна житла Визначення світлового коефіцієнта та коефіцієнта природного освітлення. Визначення штучної освітленості за методом "Ватт". Гігієнічне оцінювання природного і штучного освітлення приміщення. Гігієнічне оцінювання житла за результатами санітарного обстеження. Практичні навички: — вміти визначати світловий коефіцієнт; — вміти визначати коефіцієнт природного освітлення; — вміти визначати штучну освітленість за методом "Ватт"; — вміти здійснювати гігієнічне оцінювання санітарних умов житлових, лікарняних, дитячих приміщень і давати рекомендації щодо їх поліпшення.</p> <p>Гігієна харчування Ознайомлення з методикою гігієнічного оцінювання</p>	2

6	<i>Лабораторні і практичні заняття</i>	<p>харчування в організованих колективах за даними меню-розкладки. Розрахунок енергетичної цінності страв, харчових раціонів. Ознайомлення з навчально-технічною документацією (НТД), складання схеми обстеження підприємства громадського харчування. Проведення санітарного обстеження підприємства громадського харчування та складання акта обстеження, оцінювання дотримання санітарно-гігієнічних вимог на об'єкті.</p> <p>Практичні навички: — вміти визначати енергетичну цінність страв, харчових раціонів за допомогою "Таблиць енергетичної цінності і хімічного складу продуктів харчування"; — вміти працювати з НТД та складати схеми обстеження; вміти проводити санітарне обстеження та давати гігієнічну оцінку дотримувannya вимог санітарного режиму на підприємствах громадського харчування, планувати й контролювати здійснення заходів щодо усунення виявлених недоліків.</p>	2
7	<i>Лабораторні і практичні заняття</i>	<p style="text-align: center;">Гігієна харчування</p> <p>Ознайомлення з методикою гігієнічного оцінювання харчування в організованих колективах за даними меню-розкладки. Розрахунок енергетичної цінності страв, харчових раціонів. Ознайомлення з навчально-технічною документацією (НТД), складання схеми обстеження підприємства громадського харчування. Проведення санітарного обстеження підприємства громадського харчування та складання акта обстеження, оцінювання дотримання санітарно-гігієнічних вимог на об'єкті.</p> <p>Практичні навички: — вміти визначати енергетичну цінність страв, харчових раціонів за допомогою "Таблиць енергетичної цінності і хімічного складу продуктів харчування"; — вміти працювати з НТД та складати схеми обстеження; вміти проводити санітарне обстеження та давати гігієнічну оцінку дотримувannya вимог санітарного режиму на підприємствах громадського харчування, планувати й контролювати здійснення заходів щодо усунення виявлених недоліків.</p>	2
8	<i>Лабораторні і практичні заняття</i>	<p style="text-align: center;">Здоровий спосіб життя. Особиста гігієна</p> <p>Виступи студентів із пробними бесідами з проблеми формування здорового способу життя та основних питань особистої гігієни (з наступним обговоренням). Оформлення бюлетенів щодо пропаганди здорового способу життя.</p> <p>Практичні навички: — вміти пропагувати навички здорового способу життя серед різних верств населення; — вміти скласти текст санітарно-просвітніх пам'яток, листівок; — вміти провести санітарно-просвітню бесіду; — вміти оформити санітарний бюлетень.</p>	

9	<i>Лабораторні і практичні заняття</i>	<p style="text-align: center;">Гігієна праці</p> <p>Оволодіння методикою здійснення поточного санітарного нагляду на промислових об'єктах. Проведення санітарного обстеження цеху з метою перевірки загального санітарного стану, у тому числі санітарного стану побутових приміщень, контролю виконання правил промислової санітарії. Гігієнічна оцінка умов праці. Складання рекомендацій щодо оптимізації виробничого середовища та запобігання професійним захворюванням. Організація диспансерного спостереження в умовах медико-санітарних частин (МСЧ). Попередній і періодичний медичні огляди, мета проведення їх, основна документація. Методи вивчення загальної захворюваності працівників: за результатами медичних оглядів, кількістю звернень за медичною допомогою та даними про причини смерті.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — вміти здійснювати санітарний нагляд за промисловими об'єктами; — вміти давати рекомендації щодо охорони та гігієни праці; — вміти визначити контингент працівників для проходження періодичних медичних оглядів; — вміти організувати та контролювати проходження медичних оглядів; — вміти розробити заходи щодо профілактики професійної захворюваності та виробничого травматизму; — вміти організувати та провести санітарно-просвітню роботу з працівниками різних галузей народного господарства з використанням сучасних методів і форм. 	2
10	<i>Лабораторні і практичні заняття</i>	<p style="text-align: center;">Гігієна праці</p> <p>Оволодіння методикою здійснення поточного санітарного нагляду на промислових об'єктах. Проведення санітарного обстеження цеху з метою перевірки загального санітарного стану, у тому числі санітарного стану побутових приміщень, контролю виконання правил промислової санітарії. Гігієнічна оцінка умов праці. Складання рекомендацій щодо оптимізації виробничого середовища та запобігання професійним захворюванням. Організація диспансерного спостереження в умовах медико-санітарних частин (МСЧ). Попередній і періодичний медичні огляди, мета проведення їх, основна документація.</p> <p>Методи вивчення загальної захворюваності працівників: за результатами медичних оглядів, кількістю звернень за медичною допомогою та даними про причини смерті.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — вміти здійснювати санітарний нагляд за промисловими об'єктами; — вміти давати рекомендації щодо охорони та гігієни праці; — вміти визначити контингент працівників для проходження періодичних медичних оглядів; — вміти організувати та контролювати проходження медичних оглядів; — вміти розробити заходи щодо профілактики професійної захворюваності та виробничого травматизму; — вміти організувати та провести санітарно-просвітню 	2

11	<i>Лабораторні і практичні заняття</i>	<p>роботу з працівниками різних галузей народного господарства з використанням сучасних методів і форм.</p> <p style="text-align: center;">Гігієна дітей та підлітків</p> <p>Санітарно-гігієнічне оцінювання благоустрою та експлуатації шкільних приміщень. Гігієнічне оцінювання режиму навчання. Практичні навички: — вміти оцінювати санітарно-гігієнічні умови в шкільних приміщеннях, планувати і реалізовувати заходи щодо їх погашення; — вміти давати гігієнічну оцінку режиму навчання школярів, розробляти рекомендації щодо його поліпшення.</p>	
12	<i>Лабораторні і практичні заняття</i>	<p style="text-align: center;">Гігієна лікувально-профілактичних закладів</p> <p>Санітарно-гігієнічне оцінювання експлуатації та благоустрою відділень лікарні. Гігієнічне оцінювання санітарного режиму палати, палатної секції, відділення. Практичні навички: — вміти оцінювати санітарні умови палати, палатної секції, відділення; — вміти оцінювати санітарний режим палати, палатної секції, відділення та надавати рекомендації щодо його поліпшення.</p>	
13	<i>Лабораторні і практичні заняття</i>	<p style="text-align: center;">Гігієна лікувально-профілактичних закладів</p> <p>Санітарно-гігієнічне оцінювання експлуатації та благоустрою відділень лікарні. Гігієнічне оцінювання санітарного режиму палати, палатної секції, відділення. Практичні навички: — вміти оцінювати санітарні умови палати, палатної секції, відділення; — вміти оцінювати санітарний режим палати, палатної секції, відділення та надавати рекомендації щодо його поліпшення.</p>	
14	<i>Лабораторні і практичні заняття</i>	<p style="text-align: center;">Гігієна лікувально-профілактичних закладів</p> <p>Санітарно-гігієнічне оцінювання експлуатації та благоустрою відділень лікарні. Гігієнічне оцінювання санітарного режиму палати, палатної секції, відділення. Практичні навички: — вміти оцінювати санітарні умови палати, палатної секції, відділення; — вміти оцінювати санітарний режим палати, палатної секції, відділення та надавати рекомендації щодо його поліпшення.</p>	

4. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Лабораторні / практичні заняття	Самостійна робота
1	Вступ. Перспективи розвитку профілактичного напрямку медицини	4	2	-	2
2	Навколишнє середовище та здоров'я. Чинники ризику виникнення захворювань	8	2	2	4
3	Гігієна ґрунту та очищення населених пунктів	6	2	2	2
4	Гігієна води та водопостачання населених пунктів	10	2	4	4
5	Гігієна житла	7	2	2	3
6	Гігієна харчування	12	4	4	4
7	Здоровий спосіб життя. Особиста гігієна	4	-	2	3
8	Гігієна праці	10	2	4	4
9	Гігієна дітей та підлітків	8	2	2	3
10	Гігієна лікувально-профілактичних закладів	12	2	6	4
	Усього	81	20	28	33

5. Теми лекційних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
<i>3 семестр</i>		
1	Вступ. Перспективи розвитку профілактичного напрямку медицини	2
2	Навколишнє середовище та здоров'я. Чинники ризику виникнення захворювань	2
3	Гігієна ґрунту та очищення населених пунктів	2
4	Гігієна води та водопостачання населених пунктів	2
5	Гігієна житла	2
6	Гігієна харчування	2
7	Гігієна харчування	2
8	Гігієна праці	2
9	Гігієна дітей і підлітків	2
10	Гігієна лікувально-профілактичних закладів	2
	Усього	20

6-7. Теми практичних та лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>3 семестр</i>		
1.	Навколишнє середовище та здоров'я. Чинники ризику виникнення захворювань	2
2.	Гігієна ґрунту та очищення населених пунктів	2
3.	Гігієна води та водопостачання населених пунктів	2
4.	Гігієна води та водопостачання населених пунктів	2
5.	Гігієна житла	2
6.	Гігієна харчування	2
7.	Гігієна харчування	2
8.	Здоровий спосіб життя. Особиста гігієна.	2
9.	Гігієна праці	2
10.	Гігієна праці	2
11.	Гігієна дітей і підлітків	2
12.	Гігієна лікувально-профілактичних закладів	2
13.	Гігієна лікувально-профілактичних закладів	2
14.	Гігієна лікувально-профілактичних закладів	2
	Усього	28

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
<i>3 семестр</i>		
1.	Вступ. Перспективи розвитку профілактичного напрямку медицини	2
2.	Навколишнє середовище та здоров'я. Чинники ризику виникнення захворювань	4
3.	Гігієна ґрунту та очищення населених пунктів	2
4.	Гігієна води та водопостачання населених пунктів	4
5.	Гігієна житла	3
6.	Гігієна харчування	4
7.	Здоровий спосіб життя. Особиста гігієна.	3
8.	Гігієна праці	4
9.	Гігієна дітей і підлітків	3
10.	Гігієна лікувально-профілактичних закладів	4
	Усього	33

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Предмет і завдання гігієни.
2. Основні розділи гігієнічної науки.
3. Роль фельдшера у проведенні санітарно-гігієнічних заходів в умовах ФАПу, здоров'я пункту, лікувально-профілактичного закладу.
4. Поняття про екологію, у тому числі екологію людини та соціоекологію. Загальна характеристика антропогенного впливу на навколишнє середовище. Сучасний стан навколишнього середовища, дія денатурованого природного середовища на організм людини, здоров'я населення. Законодавчі акти про охорону навколишнього середовища.
5. Гігієнічне значення повітря. Хімічний склад атмосферного повітря, гігієнічне значення окремих складових.
6. Фізичні чинники атмосферного повітря (температура, вологість, рух, атмосферний тиск), гігієнічне значення їх.
7. Гігієнічне значення сонячної радіації.
8. Погода, клімат, мікроклімат, акліматизація.
9. Санітарна охорона атмосферного повітря.
10. Гігієнічне значення зелених насаджень.
11. Санітарно-гігієнічне та епідеміологічне значення ґрунту.
12. Системи очистки населених місць.
13. Санітарно-гігієнічне та епідеміологічне значення води.
14. Гігієнічні вимоги до якості води господарсько-побутового водопостачання.
15. Гігієнічна характеристика джерел водопостачання.
16. Місцеве водопостачання, гігієнічні вимоги до впорядкування та експлуатації криниць.
17. Централізоване водопостачання.
18. Методи очищення та знезаражування води.
19. Гігієнічне значення житла і вплив житлових умов на здоров'я та побут населення.
20. Гігієнічні вимоги до житла: розмір, планування.
21. Природне освітлення житла: значення та гігієнічні вимоги.
22. Гігієнічні вимоги до штучного освітлення житла.
23. Гігієнічні вимоги до мікроклімату житла, причини вогкості в житлі, заходи щодо усунення її.
24. Опалення житла (місцеве, центральне).
25. Можливі зміни фізичних та хімічних властивостей повітряного середовища житлових приміщень, вплив на організм людини.
26. Вентиляція житла (природна, штучна), її ефективність.
27. Харчування як чинник навколишнього середовища, його гігієнічне значення.
28. Основні принципи раціонального харчування.
29. Режим харчування.
30. Енергетична цінність харчування.
31. Значення для організму людини харчових речовин: білків, жирів, вуглеводів, вітамінів, мінеральних речовин.

32. Гігієнічна характеристика, епідеміологічне значення окремих харчових продуктів: м'яса, молока, риби, злаків та продуктів їх перероблення, овочів, фруктів.
33. Харчові отруєння, їх профілактика.
34. Гігієнічні вимоги до планування, обладнання та санітарного утримання приміщень їдальні, медичний контроль за здоров'ям персоналу харчоблоку.
35. Гігієнічні основи здорового способу життя.
36. Особиста гігієна.
37. Гігієна одягу і взуття. 38. Види праці, працездатність, її зміни протягом робочого дня. Втома, перевтома. Заходи профілактики передчасної втоми та перевтоми.
39. Основні професійні шкідливості та професійні хвороби, заходи їх запобіганню (шум, вібрація, виробничий пил, виробничий мікроклімат та ін.).
40. Гігієна праці підлітків та жінок.
41. Гігієнічні вимоги до облаштування та утримання промислових підприємств.
42. Гігієнічні основи режиму дня навчальних закладів. Режим для школяра.
43. Гігієнічні вимоги до обладнання та санітарного утримання навчальних приміщень, спортивної зали, майстерень, дитячих дошкільних закладів, літніх оздоровчих таборів.
44. Роль фельдшера у проведенні профілактичної роботи в школі та дитячих дошкільних закладах.
45. Гігієнічні вимоги до лікарняної ділянки.
46. Гігієнічні принципи планування лікарняних відділень.
47. Гігієнічні вимоги до палатної секції, лікарняної палати.
48. Санітарно-гігієнічний режим у лікувальних закладах, заходи забезпечення його.
49. Гігієнічні вимоги до облаштування та утримування ФАПу, здоров'я пункту.
50. Гігієна праці медичних працівників.

9. Індивідуальні завдання

1. Написання рефератів, мультимедійних презентацій, тестів до самостійної роботи.
2. Скласти конспект лекції по темах самостійної роботи.
3. Складання алгоритмів на теми що включають ситуаційні задачі.

10. Методи та форми навчального процесу

- лекції
- організація самостійної роботи студентів
- захист повідомлень, рефератів
- ситуаційні вправи
- практичні завдання
- рольові ігри
- інтерактивні технології (робота в парах, робота в малих групах, акваріум та інше)
- тестовий контроль знань студентів
- колективне групове навчання, опрацювання дискусійних питань
- диференційований залік

11. Методи контролю

На лекційних заняттях проводиться:

- вибірковий контроль на засвоєння викладеної теми;
- поточний контроль (перевірка конспектів лекцій, рефератів)

На практичних заняттях контроль знань проводиться різними методами: фронтальне опитування, розв'язування тестових завдань, робота в малих групах, індивідуальна бесіда.

Контроль самостійної позааудиторної роботи проводиться у формі виконання індивідуальних завдань на практичних заняттях, індивідуальних консультаціях згідно графіка.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційованого заліку, який включає усні відповіді та практичне завдання.

12. Критерії оцінювання

при проведенні практичних занять

I рівень - початковий. Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.

II рівень - середній. Студент відтворює основний навчальний матеріал, здатний розв'язувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

III рівень - достатній. Студент знає істотні ознаки понять, явищ, закономірностей та зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень. Студент здатний самостійно здійснювати основні види навчальної діяльності.

IV рівень - високий. Знання студента є міцними, узагальненими, системними, студент уміє застосувати знання творчо, його навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена вмінням самостійно оцінювати життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Оцінка " 2 " - Студент може розрізнити об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, виконує 20-30 відсотків від загальної кількості завдань та тестів. має не чіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку, може усно відтворити кілька термінів, явищ, без зв'язку між ними; повинен вибрати вірний варіант відповіді/на рівні "так-ні". Може самостійно знайти відповідь у тексті підручника, за допомогою викладача виконує елементарні завдання, може дати відповідь з простих речень, відсутні сформовані вміння та навички, здатен усно відтворити окремі частини вивченої теми (розділу).

Оцінка " 3 " — Студент має початковий рівень знань, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну операцію, дію; описує явища,

процеси без пояснення причин, за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтується в поняттях, має фрагментарні навички в роботі з підручником, здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виконує 45-65 відсотків від загальної кількості завдань та тестів, відповідь його правильна, але не достатньо осмислена може поверхнево аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки, вміє застосовувати свої знання при розв'язанні задач та тестів за зразком, користується додатковими джерелами (літературою).

Оцінка “ 4 “ - Студент правильно і логічно відтворює навчальний процес, розуміє основоположні теорії і факти, відповідь його правильна і науково обґрунтована, вміє наводити власні приклади. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями, які не мають принципового значення. Здатен на рецензію відповіді іншого студента, опрацьовувати матеріал іншого студента, готувати реферати та захищати їх; виконує 80-95 відсотків від загальної кількості завдань та тестів.

Оцінка “ 5 ” – Студент володіє глибокими, міцними, узагальненими та системними знаннями, може використовувати їх у нестандартних ситуаціях, виявляє неординарні творчі здібності, користується широким арсеналом засобів, доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування явищ, розв'язує проблеми самостійно, розвиває свої обдарування і нахили тощо, пов'язує отримані знання на практиці, вміє робити висновки, самостійно виконує науково-дослідну роботу.

Критерії оцінювання при проведенні тематичного контролю знань

При проведенні тематичного контролю знань, який проводиться на комбінованому лекційному занятті, студенти вирішують тести, даючи відповідь “ так чи ні “. Кількість питань в тестах по темам може бути 10 – 20. Оцінка тематичного контролю знань проводиться наступним чином :

Оцінка “ 2 “ – ставиться в тому випадку, якщо студент дав правильних тільки 4 відповіді з 10 питань, що складає 40% ; або 10 відповідей з 20 питань, що складає 50%.

Оцінка “ 3 “ – ставиться в тому випадку, коли студент дав правильних 5-6 відповідей з 10 питань, що складає 50-60% ; або 11-13 відповідей з 20 питань, що складає 55-65%.

Оцінка “ 4 “ – ставиться в тому випадку, коли студент дав правильних 7-8 відповідей з 10 питань, що складає 70-80% ; або 14-16 відповідей з 20 питань, що складає 70-80%.

Оцінка “ 5 “ – ставиться в тому випадку, коли студент дав правильних 9-10 відповідей з 10 питань, що складає 90-100% ; або 17-20 відповідей з 20 питань, що складає 85-100%.

13. Методичне забезпечення

- 1.** До всіх лекційних занять підготовлені мультимедійні презентації, та тексти лекцій.
- 2.** До кожного практичного заняття підготовлено інструктивні карти, алгоритми виконання практичних навичок, набір ситуаційних задач різного рівня складності.
- 3.** Для виконання позааудиторної самостійної роботи підготовлені методичні матеріали з тестовим матеріалом, запитаннями для самоконтролю, рекомендованою літературою.

13. Рекомендована література

Основна

Загальна гігієна з основами екології: Підручник для студентів ВМНЗ I—II рівнів акредитації за ред. проф. В.А. Кондратюка. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. — 592 с.

Основи профілактичної медицини: Підручник для студентів ВМНЗ I—II рівнів акредитації/П.С. Бебешко, Ю.С. Скоробреха, О.П. Коріняк. — К.: ВСВ "Медицина", 2010. — 184 с.

Гігієна дітей і підлітків: Підручник для студентів ВМНЗ I—III рівнів акредитації / І.І. Даценко, М.Б. Шегедин, Ю.І. Шашков / К.: Медицина, 2006.

Гігієна та екологія: Підручник для студентів ВМНЗ II—IV рівнів акредитації за ред. проф. В.Г. Бардова. — Вінниця: Нова книга, 2006. — 720 с. Іл.

Гігієна з основами екології / І.І. Нікберг, І.В. Сергета, ЯЛ. Цимбалюк. — К.: Здоров'я, 2001.

Додаткова

Комунальна гігієна: Підручник для студентів ВМНЗ III—IV рівнів акредитації за ред. акад. Є.Г. Гончарука. — К.: Здоров'я, 2003. — 725 с.

Загальна гігієна. Словник-довідник / І.І. Даценко, В.Г. Бардов, Г.П. Степаненко. — Львів, 2002. — 240 с.

Гігієна харчування з основами нутріціології у двох книгах: Підручник для студентів ВМНЗ III—IV рівнів акредитації за ред проф. В.І. Ципріяна. — К.: Медицина, 2007.

Гігієна праці (Методи досліджень та санітарно-епідеміологічний нагляд): Підручник для студентів ВМНЗ IV рівня акредитації за ред проф. Є.А. Деркачова — Вінниця: Нова книга, 2005. — 720 с. Іл.

15. Інформаційні ресурси

1. Мережа Інтернет